

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	M. ter Bals	Datum	12 maart 2025
E-mail	mark.ter.bals@utrecht.nl	Kenmerk	30206266
Type brief	Voortgangsbrief	Onderwerp	Stand van zaken opvang Oekraïense vluchtelingen
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Asiel en integratie

Geachte leden van de raad,

Hierbij informeren wij u over de stand van zaken ten aanzien van de opvang, zorg en ontwikkeling naar zelfredzaamheid van de Oekraïense vluchtelingen in Utrecht en de wijzigingen ten opzichte van de vorige raadsbrief die [hier](#) te vinden is.

Op dit moment van schrijven zien we een uitermate onzekere en instabiele geopolitieke situatie ten aanzien van de oorlog in Oekraïne. Dat heeft grote effecten op de Oekraïense vluchtelingen die in onze opvang zitten. We proberen hen in deze tijden van onzekerheid en zorgen een stabiele omgeving in de opvang te bieden en hen te begeleiden. We staan in nauw contact met de mensen en de beheerders van de verschillende opvanglocaties.

Richtlijn Tijdelijke Bescherming

Minister Faber heeft een [verzamelbrief opvang Oekraïne januari 2025](#) aan de Tweede Kamer gestuurd. Hierin staat onder meer dat op dit moment vluchtelingen tot en met 4 maart 2026 recht op tijdelijke bescherming hebben op grond van de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB). Er is volgens de minister een reële mogelijkheid dat de tijdelijke bescherming opnieuw verlengd wordt met een jaar. Ook als er een bestand komt tussen Rusland en Oekraïne waardoor delen van Oekraïne veiliger worden, zal het geruime tijd duren voordat vluchtelingen uit Oekraïne kunnen en willen terugkeren. Het is dus van belang om lange termijnbeleid te ontwikkelen, aldus de minister.

De richtlijn RTB biedt een mogelijkheid om richting het einde van de tijdelijke bescherming een vrijwillig terugkeerprogramma op te zetten. Het kabinet wil van deze mogelijkheid gebruik maken. Daarnaast werkt het kabinet aan een Nationale Terugval Optie (NTO) om een stortvloed van asielaanvragen na het verstrijken van de RTB te voorkomen. Het kabinet denkt aan een tijdelijke verblijfsstatus van 3 jaar na de RTB, dus vermoedelijk in de periode 2027-2030. De uitwerking van de NTO is nog niet bekend. Dat betekent dat gemeenten nog niet weten wat de aard, omvang en kaders van hun opvang-opdracht wordt na 4 maart 2026. Tegelijkertijd staat het wel zo goed als vast dat de opvang een duurzaam vervolg moet gaan krijgen en dat gemeenten tijd nodig hebben om zich hierop voor te bereiden.

Vooruitblik opvanglocaties Oekraïners in Utrecht

Het perspectief om ook in 2026 nog te kunnen voorzien in voldoende kwaliteit en kwantiteit van opvang voor Oekraïense vluchtelingen is onzeker en bij gelijkblijvende regelgeving rondt ongunstig.

Datum 12 maart 2025
Ons kenmerk 30206266

De verlaging van de normvergoeding in combinatie met de korte-termijn focus op de opvang maakt het steeds lastiger om sluitende businesscases te presenteren aan het rijk. Daar komt nog bij dat het 'laaghangend fruit' (makkelijk geschikt te maken locaties) al geplukt is en de schaarste aan ruimte in de stad verder toeneemt.

Wij blijven ons samen met andere gemeenten (G4 en VNG) hard maken richting het Rijk voor een meerjarig financieel perspectief om locaties te kunnen realiseren, eventueel voor meerdere doelgroepen.

Normvergoeding verlaagd

Zoals in de vorige brief vermeld, heeft het rijk de normvergoeding die gemeenten voor de opvang van Oekraïense oorlogsvluchtelingen krijgen verlaagd van € 61 naar € 44 per dag per 1 januari 2025. Inmiddels heeft onderzoeksbureau AEF berekend dat de werkelijke kosten van 75% van de deelnemende gemeenten tussen de €55 en €60 ligt. Tweederde van de gemeenten komt niet uit met de verlaagde normvergoeding. De normvergoeding is ook in Utrecht ontoereikend. Daarom moeten we -net als veel andere gemeenten- een beroep doen op de hardheidsclausule om de werkelijk gemaakte kosten vergoed te krijgen. Dit stelt hoge administratieve eisen; we houden hiervoor een arbeidsintensieve urenadministratie bij. Dit voorkomt wel dat de gemeente op deze taak middelen moet toelagen. De verlaagde normvergoeding is vooral een probleem voor de haalbaarheid van nieuwe en vervangende opvanglocaties. De haalbaarheid en kwaliteit hiervan komt verder onder druk te staan.

Leefgeld

Sinds december is het mogelijk om gebruik te maken van inzage in de polisadministratie van het UWV om te kunnen vaststellen of vluchtelingen eigen inkomsten (uit arbeid of uitkering) hebben. Bij inkomsten is er geen recht op leefgeld. Uit een controle eind december is gebleken dat bij slechts 5% van de vluchtelingen die leefgeld ontvingen ook sprake was van eigen inkomsten. Voor deze vluchtelingen is alsnog het leefgeld beëindigd. Deze inkomstencontrole wordt nu maandelijks uitgevoerd. We zien een gestage daling van het aantal mensen dat een beroep doet op leefgeld. Februari 2024 ontvingen 545 personen leefgeld. Een jaar later waren dat er 392.

Innen eigen bijdrage

Per 1 januari 2025 zijn gemeenten wettelijk verplicht een eigen bijdrage te innen bij vluchtelingen die in de gemeentelijke opvang verblijven en eigen inkomsten hebben (uit arbeid of een uitkering). Afgelopen maanden zijn hiertoe de voorbereidingen getroffen en de eerste facturen zijn verstuurd. De regeling voor de eigen bijdrage is overhaast door het Rijk ingevoerd waardoor een aantal randvoorwaarden niet goed is geregeld. Zo is er geen juridische grondslag in de regeling opgenomen om te kunnen invorderen bij dwangbevel en is dus de gang naar de rechter nodig bij aanhoudende niet-betaling. Dit is een onevenredige inspanning om betalingen te kunnen innen die niet in verhouding staat met de te innen bedragen. De knelpunten zijn via de VNG kenbaar gemaakt en we blijven het Rijk dan ook oproepen om de knelpunten voor het innen van de eigen bijdrage op te lossen en daarmee de uitvoerbaarheid te verbeteren.

Stand van zaken opvanglocaties Oekraïners in Utrecht

U kunt in de [Oekraïenemonitor](#) de lokale ontwikkelingen rondom de instroom en opvang van Oekraïense vluchtelingen volgen. Wij blijven ons inzetten voor de instandhouding van circa 1.200 gemeentelijke opvangplekken voor Oekraïense vluchtelingen. Wij zetten dan ook maximaal in op creativiteit bij het realiseren van opvanglocaties (voor deze en andere groepen) en denken in kansen over hoe een pand of terrein geschikt kan worden gemaakt voor opvang.

In 2024 hebben we een nieuwe locatie geopend aan de Brandenburgdreef (Overvecht) en zijn opvanglocaties Indusdreef (Overvecht) en Ravellaan (West) opnieuw tijdelijk verlengd. Twee locaties zijn gesloten: Piramidedreef (Overvecht) en de Heivlinder (Leidsche Rijn). Het gebouw aan de Piramidedreef is gemeente-eigendom en inmiddels geschikt gemaakt voor onzelfstandige bewoning voor 37 personen. De SSH zal de verhuur voor haar rekening nemen. De eigenaar van het pand aan de Heivlinder heeft andere plannen met het pand. Vanaf februari 2025 zijn we gestopt met opvang op het opvangschip Danubia aan de Keulsekade (West). Deze opvang was erg duur en bood onvoldoende kwaliteit. De mensen die op deze locaties verbleven zijn overgeplaatst naar andere locaties of hebben zelf een vervangende plek gevonden. We onderzoeken nog of de locatie

Keulsekade op termijn geschikt is voor kwalitatief goede en betaalbare opvang in de vorm van bijv. tijdelijke pontons.

In februari 2025 zijn de volgende locaties opnieuw tijdelijk verlengd: Belcampostraat (Leidsche Rijn), Kanaalweg (West), Kanaalstraat (West), Gulperberg/Zijpenberg (De Meern). We zijn in gesprek met de eigenaar van opvanglocatie Herculesplein over een mogelijke verlenging. Ook de gesprekken met de Provincie bieden – ondanks de ophanden zijnde verduurzamingsplannen - perspectief op een nieuwe tijdelijke verlenging. In het provinciehuis worden ook Oekraïense kinderen (en hun familie) opgevangen die worden behandeld in het Prinses Maximacentrum.

Rond de zomer van 2025 openen we twee nieuwe locaties: de Vechtensteinlaan (Zuilen) en Eendrachtslaand (Zuidwest). In het najaar van 2025 stopt de opvang op de Koploperstraat vanwege de ontwikkeling van nieuwbouwwoningen op deze locatie. De mensen die hier verblijven kunnen overgeplaatst worden naar andere locaties in de stad. Met de recente en verwachte toekomstige verlengingen en de twee nieuw op te leveren opvanglocaties kunnen we in 2025 het totaal van circa 1.200 opvangplekken behouden.

Naast de gemeentelijke opvang verblijven ook veel Oekraïense vluchtelingen particulier in Utrecht. Op 1 januari 2025 betrof het 540 personen. Zij verblijven bijvoorbeeld bij een gastgezin of huren zelfstandig een woonruimte.

Zorg en ondersteuning

We ondersteunen verschillende initiatieven ter bevordering van de mentale weerbaarheid. We zien dat zorgvragen/ mentale klachten toenemen (zie ook het [WODC-rapport](#) Tijdelijk thuis?). Landelijk zijn we aangesloten bij overleggen rondom psychosociale zorg en overlast. Het handelingsperspectief bij ernstige overlast is beperkt. We sluiten dan ook aan bij het pleidooi voor meer regie van het rijk op complexe casuïstiek en overlast.

In 2024 hebben verschillende partijen in de stad zich ingezet voor de Oekraïense vluchtelingen. Onder andere Welkom in Utrecht, Vital'nya en Vluchtelingewerk dragen hier elk vanuit eigen expertise aan bij. Het aanbod bestaat onder meer uit taallessen Nederlands en Engels, groepsactiviteiten voor kinderen en jongeren, culturele, creatieve en sportieve activiteiten en ondersteuning op het terrein van juridische en maatschappelijke vraagstukken. Het aanbod richt zich op het verbeteren van de mentale gezondheid, het beter wegwijs raken in Nederland en dus op het vergroten van de zelfredzaamheid en participatie.

In 2025 zetten wij sterker in op participatie en zelfredzaamheid. Vital'nya en Welkom in Utrecht kunnen elkaar daarin aanvullen en versterken zodat kennis van de doelgroep hand in hand gaat met de verbinding maken met de stad en andere nieuwkomers.

Onderwijs

De meeste Oekraïense kinderen in Utrecht zijn inmiddels doorgestroomd van de taalschool naar regulier PO, VO of vervolgonderwijs. Van de in totaal 1.100 leerlingen op ISK Ithaka (de Utrechtse VO taalschool voor nieuwkomers) hebben op dit moment nog 209 leerlingen de Oekraïense nationaliteit. Van de in totaal 350 leerlingen op Taalschool Utrecht (basisonderwijs nieuwkomers) hebben op dit moment 27 leerlingen de Oekraïense nationaliteit.

Met de training nieuwkomersspecialisten versterken we de kwaliteit van het onderwijs en de ondersteuning aan nieuwkomers na doorstroom vanuit Taalschool Utrecht op school-, leerkracht- en leerling niveau. De training is ontwikkeld door het Stedelijk Expertiseteam Nieuwkomers (ISU en Taalschool Utrecht) en wordt mede gefinancierd door de gemeente Utrecht. Inmiddels zijn 40 nieuwkomersspecialisten opgeleid of bezig met hun opleiding. In 2025 worden de trainingen voortgezet en zullen de nieuwkomersspecialisten zich per wijk organiseren. Daarnaast gaan we in Utrecht aan de slag met de (door)ontwikkeling van een kwaliteitskader "leerlingen in een meertalige context".

UNHCR-rapport

Op 19 november bezocht de UNHCR twee opvanglocaties voor Oekraïense vluchtelingen in de gemeente Utrecht. Dit is onderdeel van een reeks bezoeken sinds 2022 om 'best practices' en verbeterpunten te identificeren. UNHCR sprak met betrokken partijen en de vluchtelingen zelf om een

Datum 12 maart 2025
Ons kenmerk 30206266

goed beeld te krijgen van de opvang. De rapporteurs zijn positief over de integrale Utrechtse benadering, waarbij inclusie, zorg en zelfredzaamheid met elkaar zijn verbonden. Ook het beleid om het belang van kinderen te prioriteren bij (ver)plaatsing in de opvang en keuze om de vluchtelingen in staat te stellen zelf te koken wordt gewaardeerd.

Als aanbeveling schrijft het UNHCR: *'Bewoners ervaren meer rust wanneer zij hun kamer enkel met familieleden delen. Hoewel de opvangopdracht dat soms niet toelaat, is het om deze reden aan te bevelen om zo veel mogelijk te behouden dat gezinnen hun kamer niet hoeven te delen met anderen'*. Dit herkennen wij als aandachtspunt, zeker nu de opvang situatie al lang duurt en waarschijnlijk nog zal voortduren. Echter moeten wij ook oog houden voor doelmatige en efficiënte inzet van opvangplekken. In de recent door ons vastgestelde [beleidsregel](#) over gemeentelijk opvang Oekraïners bieden wij locatiemanagement en vluchtelingen houvast in de omgang met die verschillende belangen.

Tenslotte

De onvoorspelbaarheid van onze beschermingsopdracht van Oekraïense vluchtelingen is verder toegenomen door de toegenomen internationale spanning. Onduidelijke en tegenstrijdige beleidsvoornemens op nationaal niveau veroorzaken ook veel onvoorspelbaarheid voor onze begeleiding voor andere groepen vluchtelingen en statushouders. Wij informeren u daarover op korte termijn. Wij volgen de actuele ontwikkelingen goed en komen bij u terug zodra daar aanleiding voor is. Wij blijven solidair en als mensenrechtenstad ons inzetten voor alle vluchtelingen zo lang als dat nodig is.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,